

Z. G.

Socjologia na rozdrożu - przegląd angielskiego socjologa na stan i widoki socjologii współczesnej

Przegląd Socjologiczny Sociological Review 10, 649-650

1948

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez **Muzeum Historii Polski** w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

**SOCJOLOGIA NA ROZDROŻU. — POGLĄD ANGIELSKIEGO SOCJOLOGA
NA STAN I WIDOKI SOCJOLOGII WSPÓŁCZESNEJ.**

21 lutego 1946 r. w londyńskiej School of Economics wygłoszony został przez profesora Marshalla wykład inauguracyjny zatytułowany „Socjologia na rozdrożu”. (Sociology at the Crossroads). Wykład ten wydany został w postaci broszury w r. 1947.

Uderzającym zjawiskiem w Anglii po wojnie — mówi prof. Marshall — jest wzrost zainteresowania problematyką społeczną, czego wyraz stanowi wielki napływ młodzieży akademickiej na studia socjologiczne. W przeciwieństwie do okresu ubiegłego, w którym socjologia na ogół nie wzbudzała zaufania — obecnie daje się zauważyć zmiana w ocenie jej możliwości; od socjologii wymaga się rozwiązania doraźnych problemów, które narzucają się współczesnemu społeczeństwu — wchodzi tu w grę zwłaszcza sprawa planowania w gospodarce państwowej. Zastanawiając się nad stanem socjologii współczesnej, stojącej w obliczu tych zadań, prof. Marshall dochodzi do wniosku, że najniezbędniejsze jest związanie socjologii z innymi naukami społecznymi — jak np. ekonomią, historią, statystyką, kryminologią, pedagogiką. Sztuczne dzielenie rzeczywistości społecznej na kompleksy faktów badanych w odosobnieniu przez te nauki, uniemożliwia syntetyzowanie wiedzy o społeczeństwie, czego w obecnym jej stadium najbardziej potrzeba. W wielu naukach, zwłaszcza w pedagogice, kryminologii i psychologii zachodzi potrzeba porzucenia jednostronnego traktowania badanych faktów w oderwaniu od środowiska społecznego; wpływ socjologii na te nauki może przyczynić się do uzyskania przez nie nowych i pełniejszych rezultatów. Równoległe z syntetyzowaniem wyników nauk społecznych powinna iść analiza struktury społeczeństw i grup społecznych. Między syntezą i analizą winien zawierać się kierunek badań socjologicznych. Nie znaczy to jednak, aby bezużyteczne były wysiłki, zmierzające do stworzenia najogólniejszych zasad rozwoju, uniwersalnych systemów filozoficzno-społecznych. Wprawdzie w obecnym stanie wiedzy mało kto uzyskuje w tej dziedzinie pozytywne rezultaty — lecz nawet niepowodzenie, z jakimi tutaj spotykają się genialne umysły mogą być dla późniejszych badań płodniejsze niż sukcesy słabszych indywidualności w dziedzinach badań dostępnych dla każdego.

Wystrzegać się winna socjologia nadmiernej rozbudowy aparatu pojęciowego, co prowadzi do werbalizmu. Niemniej jednak problem ten istnieje, gdyż posługując się z konieczności wyrazami mowy potocznej socjolog musi się uporać z jej niejasnościami i nieścistością. Co do metod, to nie należy uporczywie trzymać się raz ustalonych zasad, gdyż metody muszą zmieniać się w zależności od postępu badań. W dziedzinach jeszcze nie opracowanych można — i trzeba nawet — zacząć badanie bez metod, gdyż te uzyskuje się dopiero w toku badań, po szeregu niepowodzeń i błędów.

W Ameryce bardzo się rozpowszechniły statystyczno ilościowe metody badań, które dostarczają ogromnej ilości faktów, wiąże się to jednak z zaniedbaniem jakościowej analizy grup, instytucji i stosunków społecznych. W rezultacie konstrukcje otrzymywane z zestawienia zebranego materiału mają charakter

sztuczny i niezgodny z rzeczywistością. Potrzeba tu szczególnie współpracy socjologów ze statystykami, gdyż dostarczany przez tych ostatnich materiał może mieć zasadnicze znaczenie dla opracowań socjologicznych. Gromadzenie faktów winno iść w parze z budowaniem teorii socjologicznych.

Najwłaściwszym terenem badań jest społeczeństwo współczesne. Jednakże w obecnym stadium wiedzy główne znaczenie socjologii polega przede wszystkim na wyrobieniu właściwego podejścia do zjawisk społecznych. Różnorodność badanych społeczeństw powoduje, iż socjolog, mając możliwość porównawczego oceniania faktów, wyzbywa się emocjonalnych podstaw w stosunku do bliższych mu zjawisk społecznych.

W ostatecznej konkluzji prof. Marshall stwierdza, że jednak najważniejszym dezyderatem w stosunku do socjologii w jej obecnym stanie jest jak najżywsza wymiana osiągnięć z innymi pokrewnymi jej dziedzinami nauk. Z. G.

SOCJOLOGIA WE FRANCJI

Studia socjologiczne na Uniwersytecie Paryskim. W roku akademickim 1947/48 na uniwersytecie paryskim ogłoszono następujące wykłady z socjologii.

Prof. M. Davay: *Nauka o człowieku i znajomość człowieka pierwotnego. Zagadnienia programu magisterium w zakresie socjologii. Durkheim: Les Règles la methode sociologique.*

Prof. A. Bayet: *Socjologiczna konstrukcja faktu moralnego. Wprowadzenie do metod socjologicznych i prac praktycznych. Sprzeczności moralności rzeczywistej.*

Koło socjologiczne studentów Sorbony wydało w 1947 r. publikację pt. „Echanges Sociologiques”. W słowie wstępnym R. Badinter, jeden z członków koła, zaznacza nam, że charakterem publikacji i nastawieniem jej redaktorów. Chcą oni uwolnić się spod wpływu Durkheima, którego pisma „wielu studentów Sorbony uważa za słowo boże”. „Nauka — pisze dalej R. Badinter — nie może być dorobkiem jednego człowieka, ani jednej szkoły i żadna metoda, jaką by nie była jej wartość nie może być uważana za jedyną metodę socjologiczną z wyłączeniem wszystkich innych”. Ze wstępu dowiadujemy się także o działalności Koła socjologicznego studentów Sorbony — członkowie jego prowadzą wspólnie badania nad ochroną pracy w przemyśle.

Oprócz prac członków Koła znajdujemy kilka artykułów pióra profesorów i wykładowców socjologii. Należą do nich: M. Halbwachsa: *Wyrażanie uczuć a społeczeństwo (ze spuścizny pośmiertnej)*, G. Davy'ego: *O zgodności wewnętrznej polityki Hobbesa*. G. Gurvitcha: *Uwagi o socjografii grup*, M. Dufrenne'a: *Fenomenologia i sociologia* i R. Williamsa: *Układ odniesień (Cadres de référence) przy badaniu klas społecznych*.

Artykuły napisane przez członków koła noszą przeważnie charakter sprawozdawczy (R. Badinter: *Socjometria amerykańska i Społeczna rzeczywistość i dynamika*; M. Bancler: *M. Weber oraz Volksgeist i szkoła psychologii narodów*; J. Colaneri: *Rasa i rasizm*; J. B. Dardel: *Niektórzy francuscy po-*